

Шість порад для працівників гуманітарних місій, які працюють з перекладачами на делікатні теми

Організація «Перекладачі без кордонів» спільно з Oxfam визначила шість ключових порад для гуманітарних спеціалістів щодо подолання соціо-лінгвістичних бар'єрів, які часто виникають під час опрацювання з перекладачами делікатних тем, а також для підтримки психічного здоров'я перекладачів.

Що ми називаємо «делікатними темами»? Це можуть бути культурно делікатні питання або такі, на які накладено табу, пов'язані з насильством, жорстоким поведінням, експлуатацією, а також гендерною рівністю, репродуктивним здоров'ям, сексуальними нормами та поведінкою. Багато делікатних тем стосуються роботи по захисту. Однак вони також стосуються інших сфер, таких як здоров'я, психосоціальна підтримка, а також вода, санітарія та гігієна (WaSH). Наприклад, програми WaSH та охорони здоров'я можуть передбачати обговорення менструації, а ризики сексуального насильства можуть бути проблемою як програм захисту, так і програм притулку. Перекладачам і командам, які працюють за програмами, можливо, доведеться розглядати подібні делікатні питання в надзвичайних ситуаціях у сфері охорони здоров'я, як-от пандемія COVID-19.

TRANSLATORS
WITHOUT BORDERS

OXFAM

Відповідно до нашого досвіду...

1

Гуманітарні програми рідко передбачають достатній бюджет для залучення професійних перекладачів і часто покладаються на власний персонал або на членів громади як на неформальних перекладачів. Це викликає занепокоєння як щодо якості, так і щодо конфіденційності.

2

У деяких мовах слів для позначення делікатних питань може не існувати, а якщо вони є, вони можуть містити стигму або можуть бути невідомі членам спільноти.

Вони можуть також включати гуманітарні та технічні терміни та поняття англійською мовою, які важко чітко перекласти іншими мовами. Терміни, такі як «випадок/справа» (а не «пацієнт» чи «хвора людина») можуть бути неправильно перекладені або сприйняті як такі, що не передають емпатію. Якщо перекладачі вживають слова, які не є нейтральними чи зрозумілими, це може вплинути на те, як члени спільноти взаємодіють або діють за порадою. Наприклад, жінка, яка постраждала від сексуального насильства, може не розуміти терміновості пост-контактної профілактики.

Приклад: В етнічній групі «хауса», в якій переміщені внаслідок конфлікту люди на північному сході Нігерії розмовляють більш як на 30 корінних мовах, розповсюджене слово для «психічного здоров'я» перекладається як «божевільний». У клініці психічного здоров'я, в якій, очевидно, не проводили жодних лінгвістичних досліджень, використовували вивіску, на якій пропонували «послуги для божевільних». Такий поганій переклад містить серйозну стигму, потенційно відлякуючи людей від послуг, якими вони могли б скористатися.

Отже, ви можете спробувати...

- Оцініть необхідність перекладу на самому початку та використайте для цього належні засоби.
- Звертайте увагу на особливий вік, стать, інвалідність та інші характеристики уражених осіб, з якими ви працюєте.
- Проведіть аналіз ризиків для безпечного виконання програми, щоб уникнути завдання ненавмисної шкоди як ураженим особам і перекладачам, так і їхнім родинам.
- Уникайте залучати членів сім'ї для спілкування з вразливими особами, якщо це можливо, та замість цього використовуйте підготовлених перекладачів.
- Залучайте та готуйте перекладачів залежно від того, з ким, про що, та в якому місці/контексті ви хочете поговорити.
- Чітко пояснюйте вимоги до перекладачів, включаючи «інформовану згоду». Перекладачі повинні перекладати все, що ви говорите людині або людям, з якими ви розмовляєте, і навпаки, що ті говорять, наскільки це можливо. Вони не повинні додавати особисті думки, залишати щось поза увагою, або тиснути на людей, щоб вони говорили з вами.
- Обговорюйте з перекладачами належні та шанобливі переклади ключових слів і понять місцевими мовами перед будь-якою взаємодією з членами спільноти. Це дає перекладачам більше впевненості у своїй роботі та дозволяє вам переконатися в тому, що члени спільноти, ймовірно, розумітимуть ключові слова так же як і ви.
- Уникайте використання жаргону, аббревіатур та акронімів, які передбачають рівень знань з певної теми, за винятком випадків, коли це доречно.
- Надавайте перекладачам інструкції для певної галузі, наприклад, з основних питань захисту, пов'язаних із контекстом, щоб допомогти їм ефективно підготуватися. Дайте їм можливість задавати вам питання про будь-які технічні терміни та концепції, без поспіху.
- Пам'ятайте, що мова має силу; добрі наміри в поєднанні з поганим вибором слів можуть принести більше шкоди, ніж користі.

Відповідно до нашого досвіду...

3 Спільноти часто використовують опосередковану мову або евфемізми під час обговорення делікатних тем. Це може призвести до непорозуміння або викривлення інформації про переживання та занепокоєння уражених осіб.

У той же час, опосередкована мова та евфемізми можуть полегшити труднощі обговорення тем, які не можна обговорювати публічно або у ситуаціях, в яких сторонні можуть почути, не викликаючи збентеження чи образи. Вони можуть створити додатковий рівень конфіденційності, особливо в таких контекстах, як табори біженців, де приватний простір обмежений.

Приклад: У Демократичній Республіці Конго слова, що стосуються деяких симптомів лихоманки Ебола, репродуктивних органів, статі та біологічних рідин, викликають збентеження при використанні в громадських місцях. Говорити про діарею або передачу Еболи статевим шляхом, особливо в ситуації, коли сторонні можуть почути, вважається неповагою. Як сказала жінка з Бені: «Є слова, які ми не використовуємо публічно, на вулиці, де кожен може почути. Розумієте, в культурі медичних працівників, які приїхали сюди, щоб допомогти постраждалим від Еболи, не існує жодних табу. Вони вживають будь-які слова публічно і це може клеймити пацієнта».

4 Мова може бути гендерною. Жінки в спільноті можуть використовувати інші слова, ніж чоловіки, особливо на делікатні теми, пов'язані з жіночим тілом та сексуальністю.

Жінки також можуть неохоче обговорювати ці теми відкрито з чоловіками або представниками іншої етнічної групи. Подібні міркування є актуальними під час обговорення делікатних тем з дітьми та людьми з вадами, особливо такими, які впливають на спілкування.

Приклад: У таборах біженців у Бангладеш жінки з етнічної групи рохінджа відреагували на численні соціокультурні обмеження та сегрегацію, з якими вони стикаються, створенням соціолекту або власного соціального діалекту. Чоловікам із тієї ж етнічної групи рохінджа важко розуміти деякі слова або евфемізми в цьому соціолекті. Наприклад, «haiz» - це академічне слово для позначення менструації, запозичене з арабської. Однак багато молодих жінок не люблять вживати це слово. Вони вважають за краще використовувати евфемізм «gusol», що буквально означає «приймати душ».

Отже, ви можете спробувати...

- Готуйте перекладачів документувати опосередковану мову та евфемізми та пояснювати, що вони означають. Це покращує розуміння місцевої мови, яка використовується для обговорення делікатних питань, і допомагає краще вирішувати ці проблеми.
- Звертайтеся до членів спільноти, з якими у вас склалися довірчі відносини, щоб обговорити, як перекладати конкретні слова чи поняття. Створіть глосарій для цих перекладів і за потреби додавайте до нього нові слова та діліться ним з іншими, щоб вони також могли мати користь від вашої роботи.
- Проконсультуйтеся з членами спільноти та перекладачами щодо місця, відповідного до місцевої культури, щоб обговорити делікатні теми із ввічливістю.

- Готуйте перекладачів, як обговорювати делікатні питання з урахуванням статі, віку та інвалідності особи, з якою вони збираються працювати.
- Слід збільшити кількість підготовлених перекладачів жіночої статі та перекладачів мови жестів. Якщо у певних ситуаціях або для певних мов таких перекладачів важко знайти, може бути доцільним створити міжвідомчу спільну групу перекладачів.

Відповідно до нашого досвіду...

5 Залучення перекладача того ж самого походження, що й спільнота в якій працюють, може зміцнити довіру та забезпечити більш точний переклад, але перекладачі також можуть становити ризик для членів спільноти у разі неналежного відбору та підготовки.

Отже, ви можете спробувати...

- Відбираючи перекладачів, виконуйте ті самі перевірки та встановлюйте ті самі заходи безпеки, що й для інших співробітників, консультантів чи підрядників.
- Будьте готові забезпечити для них підготовку та ресурси щодо кодексу поведінки, процедур захисту, конфіденційності, захисту даних та першої психологічної допомоги мовою, яку вони розуміють.
- Перекладач може досягнути мети, лише якщо всі, задіяні в процесі, довіряють один одному.
- Забезпечте, щоб перекладачі були наявні щоб забезпечити взаємодію з усіма, хто цього потребує, включаючи людей похилого віку та людей з вадами. Подумайте заздалегідь про залучення їх до обговорення, наприклад, як краще перекладати для осіб з вадами слуху або зору.
- Активно використовуйте зворотний зв'язок і дійте на його основі, а також продовжуйте підтримувати перекладачів після їх початкової підготовки.

Приклад: Під час кризи 2015 року біженці з етнічної групи балучі в Греції повідомили, що не довіряють пакистанським перекладачам через політичну напругу між балучі та урядом Пакистану. Біженці побоювалися, що розкриття перекладачам причин втечі матиме наслідки для членів їхніх сімей, які лишилися вдома. Це могло стати причиною, через яку вони не отримали тимчасовий притулок в першому раунді подання заяв.

6 Перекладачі часто працюють під стресом і мають справу із стражданнями, коли перекладають. Тривога, депресія, стрес, виснаження та травми - типові ризики для перекладачів.

Це може бути особливо актуальним, коли перекладачі є представниками постраждалої спільноти. Оточення, в якому відбувається взаємодія з членами спільноти, може викликати додаткові страждання для перекладачів.

- Надайте перекладачам доступ до ресурсів для підтримки психічного здоров'я, незалежно від того, як вони працюють - офіційно чи ні.
- Надайте перекладачам можливості для професійного розвитку, включаючи підготовку з питань самопіклування, а також визнавайте та винагороджуйте їх за їхній внесок.
- Запитуйте перекладачів про те, які проблеми можуть виникнути під час взаємодії з постраждалими особами та як їх завчасно послабити. Це включає зважати на фізичну дистанцію між залученими особами, забезпечувати їх засобами індивідуального захисту або організувати віддалений переклад за допомогою мобільних технологій через турботу про безпеку або здоров'я населення.
- Залучайте перекладачів до дебрифінгів та дізнавайтеся через зворотний зв'язок про їхній досвід та яка підтримка їм потрібна.

Додаткові ресурси

Translators without Borders, [Практичний посібник з гуманітарного перекладу та посередництва з питань культури](#)

Translators without Borders, [Глосарії](#)

Науково-освітній центр Highlander, [Що вони сказали? Переклад за соціальну справедливість – вступна навчальна програма](#)

Red T, [Практичний посібник в зоні конфлікту для цивільних перекладачів та користувачів їхніх послуг](#)

У вас є пропозиції щодо покращення змісту цього посібника? Будь ласка, надішліть нам!

Чи хотіли б ви, щоб цей посібник з порадами був доступний іншою мовою? На зв'язку!

Контактні дані: info@translatorswithoutborders.org

